

Informatieavond gemeenteraad Overbetuwe

d.d. 3 juni 2019

agendapunten 6 en 7

Waarom is de voorschoolse periode voor kinderen zo belangrijk en wat is dan de rolverdeling tussen de peuterspeelzalen en de kinderopvang?

Overbetuwe kent diverse aanbieders voor Kinderopvang: SKAR, De Kikkerkoning, De Kleine Musketiers, Ukkie Puk en nog wat kleine aanbieders. Daarnaast is ook Stichting Peutercentra Overbetuwe vertegenwoordigd in alle kernen van Overbetuwe. SPO verzorgt alleen peuterspeelzaalwerk en voorschoolse educatie aan kinderen van 2 tot 4 jaar.

SPO is van oorsprong een welzijnsinstelling. Met de harmonisatie in 2015 is weliswaar alle juridische en financiële wetgeving tussen Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk gelijk getrokken, niettemin blijven er aanzienlijke verschillen. Die verschillen worden erkend en gerespecteerd door de diverse aanbieders.

De samenwerking tussen het peuterspeelzaalwerk en de Kinderopvang in de gemeente Overbetuwe is constructief.

De voornaamste kerntaken van het PSW zijn:

- Ontwikkelingsstimulering: lichamelijk , sociaal-affectieve en cognitieve ontwikkeling;
- Het systematisch volgen van de ontwikkeling en het welbevinden van elke kind;
- Vormgeven aan een doorgaande ontwikkelingslijn in samenwerking met het basisonderwijs;
- Het vroegtijdig signaleren van ontwikkelingsproblemen en problemen in de opvoeding;
- Ouders ondersteunen bij de opvoeding en doorverwijzen bij ontwikkelingsproblemen en opvoedproblemen.

1

De voornaamste kerntaken van de Kinderopvang zijn:

- Economische groei en werkgelegenheid stimuleren;
- Integratie en vormgeving multiculturele samenleving;
- De emancipatie van vrouwen stimuleren;
- Ouders ondersteunen bij de opvoeding;
- Vroegtijdig signaleren van problemen en achterstanden
-

Kinderopvang is primair een arbeidsinstrument. PSW is primair een educatief centrum voor peuters in de leeftijd van 2 tot 4 jaar met als primaire doel het voorkomen van ontwikkelingsachterstanden en daarnaast ouders ondersteunen in de opvoeding. PSW en KO zijn beiden conjunctuurgevoelig. Bij economisch betere tijden zie je een verschuiving van het PSW naar de KO. Bij economische mindere tijden zie je het omgekeerde. Wanneer beide ouders werken worden er andere diensten gevraagd (volledige dagopvang) dan 2, 3 of 4 dagdelen PSW per week. SPO kiest heel bewust voor het blijvend aanbieden van een educatief en ontwikkelgericht programma voor peuters in de leeftijd van 2 tot 4 jaar met

vaste groepen, vaste dagdelen en vaste leidsters. SPO is daarmee aanbodgericht terwijl de KO juist vraaggericht is.

In Overbetuwe gaan de meeste VVE-kinderen naar een locatie van SPO. In 2020 wordt het aanbod aan VVE-kinderen verruimd naar 16 uur (aankondiging Slob).

Een goed afgestemd aanbod van PSW, Kinderopvang en onderwijs is een deel van het antwoord op de problemen in de jeugdzorg. Preventie en daarnaast gericht inzetten op passende kinderopvang kan voorkomen dat een deel van de kinderen uiteindelijk geen jeugdzorg nodig heeft.

SPO kiest mede daarom bewust voor een intensieve samenwerking tussen PSW, KO en basisonderwijs, bij voorkeur ondersteund door aanbieders op het gebied van zorg. Het is wenselijk om per locatie te bezien wat nodig is om de samenwerking te doen slagen. Het hanteren van commerciële tarieven voor PSW en KO kan in een aantal gevallen betekenen dat integreren in een gebouw – om redenen van te hoge huur – niet mogelijk is. Daarnaast mag het niet zo zijn dat onderwijs ten aanzien van de huisvesting in alle gevallen leidend is. Op dit moment maakt het PSW en de Kinderopvang soms mee dat ruimtes moeten worden afgestaan als er sprake is van bijv. ruimtegebruik bij het onderwijs.

Tot slot: om PSW in kleine kernen in stand te houden is aanvullend beleid nodig: Het huren van een ruimte tegen commerciële tarieven terwijl van de ruimte maar beperkt gebruik wordt gemaakt geeft veel spanning op de exploitatiekosten.

2

Ontwikkelingen in het basisonderwijs en het belang van gezamenlijke huisvesting in brede scholen en integrale kindcentra.

Een aantal kengetallen onderwijs in Overbetuwe

De gemeente Overbetuwe telt 7 besturen voor primair onderwijs, 22 scholen voor basisonderwijs; 4424 leerlingen (1-10-2018). Daarnaast een vestiging van Lichtenbeek (33; SO-MG) en SBO De Vlinderboom (28) in Elst en Meforta College (125; VSO) in Zetten.

Er is de komende jaren sprake van een lichte daling (ca. 2-3%) van het aantal leerlingen. Er zijn echter (grote) verschillen tussen de kernen/wijken. In Westeraam is er sprake van groei (een tekort aan onderwijsvoorzieningen), terwijl de (schoolgaande) bevolking in de kern Heteren (sterk) krimpt.

Verder is in de kern Elst sprake van een onbalans in de huisvestingssituatie.

Overbetuwe telt vier zogenoemde brede scholen (De Vogeltuin in Heteren en De Zon, De Kersentuin en De Esdoorn in Elst) en één kindcentrum Sante Werfert.

Katholiek, protestants-christelijk, openbaar en bijzonder neutraal onderwijs zijn in Overbetuwe vertegenwoordigd.

Ouders hebben een keuze uit een divers palet aan onderwijskundige concepten, zoals leerstof jaarklassensysteem, Dalton, democratisch, TOM, academische basisschool e.d.

De maatschappelijke opdracht van het onderwijs

De overheid blijkt in mindere mate in staat om tegemoet te komen aan de maatschappelijke behoeften van leerlingen, ouders en hun directe omgeving en treedt daarom terug. Door decentralisering en horizontalisering komt de nadruk voor de school steeds meer te liggen op de wijze waarop zij invulling geeft aan haar maatschappelijke opdracht en op de relaties met haar maatschappelijke partners. Dit vraagt keuzes ten aanzien van de invulling van die taak. Anderzijds voelt de school de druk en de politieke focus op 'de opbrengsten' en op een niet altijd nader gedefinieerde 'onderwijskwaliteit'.

Scholen staan dan ook voor een grote uitdaging. Zij worden geacht zich anders te organiseren en te positioneren. Van een intern gerichte werkwijze, zullen zij zich meer naar buiten moeten oriënteren en de krachten met maatschappelijke partners, zoals psz-werk, kinderopvang, voortgezet onderwijs, jeugdzorg etc. en andere belanghebbenden (ketenpartners) bundelen.

Van scholen wordt namelijk gevraagd om 'goed onderwijs' te bieden en zich daarover te verantwoorden. Deze behoeften hebben enerzijds te maken met de inhoud en de vorm van het onderwijs. Scholen zullen bijvoorbeeld moeten afwegen wat leerlingen nodig hebben in de toekomstige samenleving en welke kennis en vaardigheden de hedendaagse maatschappij van hen vereist. Anderzijds hebben deze behoeften te maken met zaken die veel verder reiken dan de verantwoordelijkheid en capaciteiten van de school, waaronder de thuissituatie, ontwikkelingsproblemen, zorgvraagstukken, gezondheidsissues en de ontwikkelingen in de wijk, dorp of stad waar de leerlingen opgroeien.

Scholen krijgen, net als vele andere organisaties in het middenveld, meer bevoegdheden en verantwoordelijkheden en zij worden geconfronteerd met behoeften en vraagstukken die veel verder reiken dan bestaande beleidskaders, diensten en organisatorische grenzen. De veronderstelling is dat organisaties in het middenveld door ondernemerschap, pro-activiteit en samenwerking beter het hoofd kunnen bieden aan de sociale problemen en behoeften die leven in onze maatschappij.

3

Het belang van samenwerking met kinderopvang en peuterspeelzaalwerk

Meerwaarde kinderen

De traditionele onderwijsaanpak, met zijn 'knips' tussen leeftijdgebonden voorzieningen, doet te weinig recht aan individuele capaciteiten. Dat komt sterk naar voren bij de overgang van voorschoolse voorzieningen naar basisschool. Doordat je op je vierde jaar 'aan de beurt bent' om over te gaan naar de basisschool, zit het ene kind zich een half jaar lang of langer te vervelen, terwijl het andere het niet kan bijbenen. Deze 'one size fits all-aanpak' is beredeneerd vanuit het systeem, niet vanuit het kind.

Samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs schept de mogelijkheid te komen tot een aanpak op maat, gericht op individuele mogelijkheden. Voor ieder kind van nul tot en met twaalf jaar (en ouder tot 14/18 jaar) kan dan een doorgaande, op zijn specifieke behoeften afgestemde ontwikkellijn worden opgesteld. De verschillende betrokken disciplines kunnen daarbij in één gepersonaliseerd ontwikkelprogramma worden aangeboden, waarbij de benodigde expertise om het kind heen wordt georganiseerd. Een individuele ontwikkellijn zou kunnen worden opgesteld aan de hand van een doorlopend pedagogisch curriculum, waarin kern- en ontwikkeldoelen zijn opgenomen die van toepassing zijn op bepaalde

leeftijden. Zo'n curriculum kan tevens een kader vormen voor samenhang tussen emotionele en cognitieve ontwikkeling.

Een voorziening die zich richt op kinderen van nul tot en met twaalf jaar, waarbij zij de hele dag aanwezig zijn, biedt optimale mogelijkheden om kinderen met een achterstand extra ondersteuning te bieden. De ontwikkeltijd neemt dan enorm toe. Ook wordt onderlinge afstemming, waardoor de verschillende professionals goed op de hoogte zijn van elkaars activiteiten, dan een stuk eenvoudiger. Er is dan goed zicht op de vraag of het kind daadwerkelijk gebruik maakt van en baat heeft bij de ondersteuning, waardoor een compleet beeld ontstaat.

Een meer persoonlijke benadering, meer samenwerking – ook met jeugdhulp - en een bredere inzet van professionals kunnen ook bijdragen aan vermindering van schooluitval en een minder groot beroep op het speciaal onderwijs. Dat geldt met name als kinderopvang en onderwijs geheel worden samengevoegd.

Samenwerking tussen kinderopvang, psz-werk en school is geen voorwaarde voor kwaliteitsverhoging maar kan daar wel toe bijdragen. De expertise van professionals met verschillende achtergronden kan dan beter worden ingezet voor de ontwikkeling van kinderen.

Meerwaarde ouders

Voorzieningen die goed samenwerken, kunnen ouders op verschillende manieren ontzorgen. Samenwerking vermindert de logistieke en administratieve inspanningen die zij moeten leveren in het spitsuur van het leven. Als een kind ziek is, moet een ouder nu vaak twee, drie instanties op de hoogte stellen. Hetzelfde geldt als een kind bijvoorbeeld een dieet of allergie heeft. Als school en kinderopvang instanties met één frontoffice werken, kunnen ouders in één keer aanmelden, afmelden en afspraken maken. Het kan ouders ook helpen als kindvoorzieningen in één gebouw zijn ondergebracht. Zo'n 'one stop shop' is vooral prettig voor ouders met kinderen in verschillende leeftijden. Zij hoeven dan niet meer heen en weer te vliegen tussen de dagopvang waar hun jongste kind op zit en de school en/of bso waar het oudste op zit.

Als kindvoorzieningen samenwerken, kunnen ouders gemakkelijker als partner functioneren bij het afspreken van één pedagogisch beleid dat door de verschillende voorzieningen wordt uitgevoerd. Als de school en de kinderopvang dan ook nauw samenwerken met de lokale partners rondom het kind en het gezin, ontstaat een integrale aanpak, die nauw aansluit op de visie van één gezin, één plan en één regie.

Meerwaarde professionals

In een geïntegreerde voorziening werken professionals met diverse achtergronden en vanuit verschillende disciplines met elkaar samen, daarmee neemt de kans toe dat er voor ieder kind een plek is binnen die voorziening, ongeacht zijn mogelijkheden of beperkingen. Het wordt dan gemakkelijker om in de dagelijkse en vertrouwde omgeving van het kind te differentiëren en te personaliseren, al naar gelang de ontwikkelbehoeften van het kind. Zo kan het toevoegen van professionals uit de jeugdhulp aan het team in een brede school of (integraal) kindcentrum meerwaarde opleveren voor kinderen. De professionals uit de

jeugdhulp zijn immers toegerust om problemen in de ontwikkeling tijdig te signaleren, om kinderen de ondersteuning te bieden die zij nodig hebben en om daarover constructief het gesprek te voeren met ouders. Dit maakt vroegsignalering mogelijk, waardoor op jongere leeftijd sneller interventies kunnen worden ingezet en op de lange termijn een verschuiving kan ontstaan van curatieve zorg naar preventie. Ook het team van leerkrachten en pedagogisch medewerkers wordt ontzorgd door de laagdrempelige aanwezigheid van professionals op het gebied van jeugdhulp en gezinszorg, die ook laagdrempelig beschikbaar zijn voor ouders.

Wat betekent dit voor de huisvesting van onderwijs, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk?

De gemeente heeft op het gebied van huisvesting ten aanzien van het primair en voortgezet onderwijs een wettelijke zorgplicht. Deze plicht heeft de gemeente niet ten aanzien van het peuterspeelzaalwerk en kinderopvang.

Veel scholen in Overbetuwe en kinderopvangorganisaties zijn gezamenlijk gehuisvest in zogenaemde brede scholen of (integrale) kindcentra. Deze hybride situatie waarbij publieke en commerciële functies elkaar raken maar in de huidige wet- en regelgeving toch gescheiden moeten blijven, maakt het lastig om vanuit onderwijs en kinderopvang duurzaam in één gebouw samen te werken.

Gemeente Overbetuwe zou in het kader van de ontwikkeling van het strategisch huisvestingsplan (ook wel IHP genoemd) binnen de ruimte die de wettelijke kaders bieden budgetten kunnen ontschotten en/ of bundelen, zodat de samenwerking ook op het gebied van huisvesting tussen opvang en onderwijs wordt vereenvoudigd.

5

Tot slot

De scholen voor basisonderwijs in Overbetuwe werken niet alleen samen met de kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. Ook is er in toenemende mate samenwerking met het voortgezet onderwijs. Voorbeelden hiervan zijn: de plus- en klusklas van De Elstar i.s.m. het Westeraam, vier groepen van De Elstar wonen in bij Westeraam (i.v.m. ruimtegebrek) en 10-14 onderwijs De Overstap in Heteren, een samenwerking tussen drie PO-besturen/scholen en het HPC.

met input van Mario Lamers, directeur/bestuurder SPO

Eddy Verrips
bestuurder Wonderwijs